

Utbildningsinspektion i grundskolan Fågelforsskolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Fågelforsskolan	Antal barn/elever
Grundskola	428
Skolbarnsomsorg	77
Förskoleklass	22
Särskola	13

Utbildningen vid Fågelforsskolan, belägen i Skillingaryd, omfattar förskoleklass och grundskola årskurserna 1-9 samt särskola årskurserna 1-10. Skolan tar inför årskurs 6 emot elever från Sörgårdsskolan och Klevshults skola och inför årskurs 7 elever från Åkers skola och från den fristående Tofthagaskolan. Skolan ingår, tillsammans med Sörgårdsskolan, Klevshults och Åkers skolor i rektorsområdet Fågelfors. Rektorsområdet omfattar även Gullbäckens, Klevshults, Fågelfors och Bullerbyns förskolor samt tre familjedaghem.

Skolan, som består av tre separata byggnader, två för verksamheten i F-5, och en för 6-9, har byggts om i flera etapper, nu senast under 2004. Byggnaden för F-2 är från 1914, medan byggnaden för 3-5 är från 1952. Byggnaderna renoverades och byggdes ihop 1998. Lokalerna för 6-9 byggdes under slutet av 1960-talet. Utrymmen för bibliotek och särskolan renoverades och tillbyggdes under 2002. Under 2004 sker ombyggnation av 6-9 med ny huvudentré, skolgård, parkeringsplatser och avstigningsplats för skolskjuts.

Genomförandet av inspektionen i Fågelforsskolan

Skolverket sände den 6 maj 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Fågelforsskolan har bestått av undervisningsråden Gösta Karlsson och Peter Ekborg. Besök i Fågelforsskolan inleddes den 7 september 2004 och avslutades den 10 september 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Fågelforsskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Fågelforsskolan genomfördes formella intervjuer med skolledning, representanter för elever, föräldrar och personal. Lektioner i samtliga årskurser besöktes.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Kommunen genomförde en stor och omfattande brukarenkät år 2003 på alla enheter, där föräldrar och elever viktade angelägenhetsgraden av påståenden kring värdegrundsfrågor och lärande samt betygsatte verksamheterna. Av enkäten framgick att elever och föräldrar var relativt nöjda med skolan. Skolan har inte under ordnade former återkopplat resultaten till föräldrar och elever. Det finns i materialet intressanta skillnader mellan elevgrupper och mellan elev- och föräldrauppfattningar om vad som är viktigt i skolan. T.ex. viktas en högre procent elever än föräldrar i årskurserna 5 och 8 påståendet "Det är viktigt att eleven får lära sig så mycket som möjligt". Samtidigt råder stor samstämmighet mellan elever och föräldrar om vikten av trygghet i skolan, en faktor som båda grupperna också ger ett högt medelbetyg.

Enligt elever, föräldrar och personal, är klimatet i huvudsak gott mellan elever och mellan elever och personal på skolan. Eleverna är trygga och trivs på skolan. Inspektörsteamets iakttagelser i och utanför undervisningssituationen bekräftar denna bild. Intervjuade elever i sarskolan redovisar delade meningar i denna fråga och några elever tycker att det ibland är jobbigt på rasterna, vilket inspektörsteamet förutsätter att skolan uppmärksammar i sitt fortsatta arbete.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att resultatet av skolans arbete med normer och värden är av god kvalitet

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Intervjuade elever i 6-9 känner i allmänhet inte till målen för den egna utbildningen och personalen gör bedömningen att insatserna varierar mellan lärarna och att en gemensam policy och struktur för detta saknas på skolan. I F-5 ger lärarna information om målen till elever och föräldrar inför de nationella äm-

nesproven i årskurs 5. Föräldrar till barn i förskoleklass får information i samband med erbjudande om plats i förskoleklassen. I särskolan informeras föräldrarna vid inskrivningstillfället om särskolans kursplaner och mål.

Enligt Skolverkets statistik för år 2003 var 93,3 procent av eleverna behöriga till nationella program jämfört med rikets 89,9. Det genomsnittliga meritvärdet var 202,4 poäng jämfört med rikets 205,4. Enligt nationell statistik är föräldrarnas sammanvägda utbildningsnivå lägre och andelen elever med utländsk bakgrund högre än riksgenomsnittet. Inspektörsteamet bedömer att skolan har lyckats väl mot bakgrund av dessa faktorer, samtidigt som det ska framhållas att orsaksförklaringar till en skolas resultat alltid är betydligt mer komplexa.

Inga anmärkningsvärda skillnader förelåg mellan elever med utländsk bakgrund och andra elever, medan det skilde 14 poäng till flickornas förmån mellan pojkar och flickor. För de elever som inte nådde målen, inskränkte sig skillnaderna mellan pojkar och flickor till engelska och biologi, där fler pojkar inte nådde målen. När det gällde de högre betygsstegen lyckades flickorna i allmänhet bättre än pojkarna, förutom i idrott och hälsa (VG, MVG), slöjd (MVG) och teknik (VG).

För läsåret 2003/2004 fanns på skolan vid besöket ingen samlad bild av nationella ämnesprovsresultat och betyg utfall i årskurs 9. Enligt lärarna i F-5, visade resultaten av nationella ämnesprov årskurs 5 att cirka 10 procent av eleverna inte nådde målen.

För avgångselever i årskurs 9 som inte har uppnått målen i ett ämne, skriver skolan ett omdöme som sedan följer eleven till gymnasieskolan. Detta omdöme är utformat som en enkel blankett, vilken följer den nationella kursplanens målbeskrivningar och där de mål som är avklarade markeras med ett kryss, medan de mål som ännu inte har nåtts, lämnas öppna. Det är inspektörsteamets uppfattning att blanketten ger ett på ett tydligt och snabbt sätt information om elevens nuläge.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att elevernas kunskapsresultat är goda och att resultaten för elever med utländsk bakgrund inte nämnvärt skiljer sig från resultaten hos övriga elever är glädjande. Betygsskillnader mellan pojkar och flickor bör analyseras. Skolan bör skaffa sig en samlad resultatbild att utgå ifrån i analysarbetet. Skolan bör också utarbeta strategier kring information om målen till eleverna i högre årskurser. Det skriftliga omdöme som skolan har tagit fram för de elever som inte har uppnått målen i ett ämne är av mycket god kvalitet.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Enligt skolledningen har i F-5 trivselregler utarbetats tillsammans med elevråd och föräldraråd. I 6-9 har reglerna utarbetats av arbetslagen tillsammans med eleverna via klassråd. Intervjuade elever redovisar högst olika uppfattningar om graden av elevdelaktighet vid utarbetandet av reglerna och det är inspektörsteamets bedömning att det råder en skillnad mellan det arbetssätt som skolan beskriver och hur intervjuade elever uppfattar skolans arbete i praktiken.

Föräldrarna anser att det viktigaste är inflytandet över sitt eget barns skolgång och tycker att skolan är bra på att informera hemmet genom veckobrev etc. Lärarna upplevs i huvudsak vara öppna, tillgängliga och snabba med att kontakta hemmet vid behov. Föräldrar till barn i särskolan framhåller delaktigheten i inskrivningsprocessen, med stora möjligheter att påverka, som ett viktigt och positivt uttryck för föräldrainflytande. I F-5 och 6-9 finns varsitt föräldraråd som träffas 2-3 gånger per termin, ett forum som skolledningen bedömer som viktigt inför framtiden, då det har varit svårt att engagera föräldrarna fullt ut.

Eleverna anser att elevinflytandet över undervisningens innehåll och arbetsformer är litet och varierar mellan lärarna. Föräldrarna ser elevens val som ett uttryck för elevinflytande. Lärarna ger exempel på elevinflytande, men är också av uppfattningen att det är stor variation mellan olika lärare. En lärare frågar sig varför inte eleverna efterfrågar mer inflytande över undervisningen och att lärarna borde fundera över detta, en uppfattning som inspektörerna delar.

Det finns handlingsprogram mot mobbning. Handlingsprogrammet var inte känt av eleverna i årskurs 9. Handlingsprogrammen beskriver både förebyggande åtgärder och hur skolan skall gå till väga i en akut situation. Handlingsprogrammen, som för närvarande revideras, omfattar inte det vidare författningsenliga begreppet kränkande behandling. Det är dock inspektörsteamets uppfattning att skolan i det praktiska arbetet har en god beredskap mot kränkande behandling.

Särskolans personal har tagit fram ett föredömligt elevanpassat informations- och diskussionsmaterial, kallat Vad är särskola. Två lärare besöker samtliga klasser F-9 och informerar om särskolan och samtalar med eleverna om att vara annorlunda och att ha handikapp. Informationsmaterialet delas ut i samband med besöket. I år 9 erbjuds grundskolans elever möjlighet att vara faddrar i särskolans äldregrupp. Ansvarig lärare för fadderverksamheten väljer tillsammans med särskolans elever ut vem som får förtroendet att vara fadder. Särskolans äldregrupp har också en vänklass som man samarbetar med under läsåret. Särskolan får också många spontana besök från grundskolans 6-9 elever. En

särskoleelev är representant i elevrådet och fungerar också som kamratstödjare. Personalen i särskolan anser dock att särskolan måste bli än mer synlig och känd för alla som arbetar i skolan, även om särskolan har blivit intressantare för de andra lärarna genom utvecklingsarbetet.

Skolsköterska finns tillgänglig alla dagar och tillgång till skolläkare finns. Eleverna tycker att det är lätt att få tag på skolsköterskan och kuratorn.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att skolans arbete för att ge eleverna en god arbetsmiljö i huvudsak är av god kvalitet. Inspektörsteamet förutsätter att skolan, i samband med revideringen av handlingsprogrammen mot mobbning, omarbetar dem till att också omfatta det vidare begreppet kränkande behandling i enlighet med författningarnas krav. Elevernas delaktighet och inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer och i skolans arbete med normer och förhållningssätt bör förbättras. Nya vägar och former för ett utökat föräldrainflytande bör vara ett fortsatt prioriterat utvecklingsområde. Inspektörsteamet vill särskilt lyfta fram särskolans värdegrundsarbete som ett värdefullt bidrag i processen mot ett inkluderande synsätt i en skola för alla.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Skolan präglas av en genomtänkt pedagogisk verksamhet som drivs av medvetna pedagoger. Inspektörerna bedömer att det generellt är en god kvalitet på undervisningen.

F-2 är organiserad i två vertikala arbetslag, årskurserna 3-5 i ett arbetslag och årskurserna 6-9 i tre vertikala arbetslag. Särskolans personal bildar ett arbetslag, där särskolans F-5 har lokaler i F-5-byggnaden och 6-10 har lokaler i 6-9-byggnaden.

Elevernas kunskapsutveckling dokumenteras i de individuella utvecklingsplanerna som finns i elevmappen tillsammans med dokumentation gjord från utvecklingssamtal, omdömen från undervisande lärare och ev. åtgärdsprogram. Mappen följer eleven från förskoleklass till årskurs 9 och beskriver elevens styrkor, intressen, förbättringsområden och kommande målsättningar.

Yngre elever upplever att arbetsbelastningen i skolan är rimlig medan elever i årskurs 9 berättar om "arbetstoppar" med särskilt provtöta perioder. Det finns möjlighet att diskutera detta med lärarna och på arbetslagsträffarna och arbetssituationen kan vara självförvållad ibland, anser eleverna. Inspektörsteamet förutsätter att skolan ser över arbetssituationen för eleverna.

Under läsåret 03/04 har en plan för kartläggning och dokumentation av elevers lärande utarbetats som nu håller på att implementeras.

Skolledningen bedömer att cirka 20 procent av detta läsårs elever i F-5 är i behov av särskilt stöd. Stödundervisning ges i allmänhet utanför klassen, eleverna går till specialläraren och det finns fyra elevassistenter i F-5. Personal i F-5 uppger att elever med invandrabakgrund kartläggs genom tester för att lärarna ska skaffa sig en bild av stödbehovet.

Enligt personal i 6-9 är stödbehovet väl kartlagt på arbetslagsnivå, ca 20-25 procent av eleverna är i behov av särskilt stöd i en eller annan form. Stöd sätts snabbt in när behov uppstår, både i gruppen och utanför och eleverna tar gärna emot stödet.

Lokala elevvårdsteamet (LEVT) består av Fågelfors rektorsområdes rektorer, skolsköterska, kurator, specialpedagoger och skolpsykolog. Teamet har utvecklat en pärm, den s.k. LEVT-pärmen, som utgör ett föredömligt stöd för pedagoger och skolledning, både i arbetet kring elever i behov av särskilt stöd och som stöd i det generella pedagogiska arbetet. Teamet är också engagerat i en föräldrautbildning för föräldrar till barn i behov av särskilt stöd, ett samverkansprojekt mellan barnhabiliteringen, BUP och skolan.

Det finns ingen särskild undervisningsgrupp på skolan och en elev har anpassad studiegång.

Inspektörsteamet har tagit del av exempel på upprättade åtgärdsprogram, vilka beskriver mål och åtgärder/ansvar på skol-, grupp- och individnivå och med uppföljning. Det finns inte åtgärdsprogram upprättade för samtliga elever på skolan som behöver särskilda stödåtgärder, något som skolledningen är medveten om och nu aktivt arbetar med. Åtgärdsprogram har upprättats för de tio procent av eleverna som bedömdes inte ha nått målen enligt resultaten av nationella ämnesprov i årskurs 5.

Eleverna upplever att skolan ger stöd och hjälp vid behov och de äldre eleverna framhåller flextiden som en värdefull extra möjlighet jämte ordinarie stödinsatser. Flextiden innebär att ett arbetslag i 6-9 har infört flextid för sina elever på morgon och eftermiddag, vilket inspektörsteamet bedömer vara ett gott exempel på ett positivt individuellt elevbemötande. Föräldrarna har olika uppfattningar huruvida stödbehov alltid tillgodoses.

Det finns inget regelmässigt samarbete mellan lärare i svenska som andraspråk och lärare i modersmål kring arbetet med elever som har annat modersmål än svenska.

Skolan genomför utvecklingssamtal enligt gällande bestämmelser. Eleverna är nöjda och anser att de får komma till tals på ett bra sätt, medan föräldrarna anser att kvaliteten på utvecklingssamtalet varierar.

Inspektörerna bedömer att skolan har en genomtänkt strategi för att följa upp elevernas frånvaro.

På skolan finns en litteraturpedagog, vars uppgift är att i samverkan med lärarna stimulera eleverna till läsning, ”bokprata” och vara en resurs för klasslärarna. Det finns en biblioteksgrupp på skolan där litteraturpedagogen ingår. Litteraturpedagogen är också efterfrågad på föräldramöten.

Tid och utrymme för samverkan mellan förskola, skola och fritidsverksamhet prioriteras inte, framgår av vissa intervjusvar, vilket enligt inspektörsteamet, försvårar pedagogisk utveckling och samverkan. Riktlinjer för hur tiden skall användas är under utarbetande på skolan.

Överlämningar och övergångar mellan skolformer och klasser fungerar i stort sett bra enligt väl ordnade rutiner. Elever som har kommit till skolan i årskurserna 6 eller 7 är nöjda med skolans mottagande och tycker att övergången till skolan har fungerat bra. Återrapportering och återkoppling till avlämnande pedagoger om hur det sedan går för eleverna fungerar inte i praktiken inom skolan. Samtidigt som överlämnandet till kommunens gymnasieskola bedöms fungera bra, anser personalen att återkopplingen och uppföljningen av elever från gymnasieskolan kunde förbättras.

Inspektörsteamet har också tagit del av skolans lokala konkretiseringar av kursplanerna för grund- och särskolan i rektorsområdet, vilka är reviderade år 2004 respektive 2003.

Det saknas en kvalitetssäkring av betygssättningen på skolan och mellan kommunens båda 7-9 skolor. Enskilda lärare och lärargrupper i bl.a. svenska, matematik och naturorienterande ämnen har dock medbedömare i betygssättningsarbetet på skolan.

Intervjuade föräldrar till elever i årskurserna 8 och 9 har fått information om betygskriterierna.

Hos intervjuade elever i årskurs 9 är kursmålen och betygskriterier bara kända i vissa ämnen. Eleverna vet oftast inte vad som krävs för att få ett visst betyg eller vad som krävs för att höja ett betyg. Betyg sätts på hur man är på lektionerna, proven, läxor. Ibland kan sent inlämnad läxa eller uppgift ge ett lägre betyg. Det är svårare att få ett högre betyg i vissa ämnen, t.ex. svenska, och det är inte samma krav för att bli godkänd i alla ämnen, anser eleverna. Detta varierar mellan lärarna, även om lärarna försöker att jämföra mellan klasserna. Satta betyg motiveras av lärarna. Det råder delade meningar bland eleverna om betygen är rättvisa. Av samtalet framgår att eleverna i viss mån blandar ihop värdering av gjord arbetsinsats, vilken borde belönas enligt eleverna, med kvaliteten på prestationen.

Eleverna i årskurserna 8 och 9 har PRAO, vilket de är nöjda med. Studie- och yrkesvägledaren tycker att samverkan med lärarna fungerar bra, men att det fanns bättre förutsättningar för lärarna att hälsa på eleverna ute på PRAO tidigare. De yngre eleverna har mer sporadiska kontakter med arbetslivet.

Särskolan startade i liten skala med tre elever 1995. Nu är sex elever individintegrerade i grundskoleklasser i kommunen, varav en elev i Fågelforsskolan, och 13 elever är lokalintegrerade i Fågelforsskolan. De individintegrerade eleverna

får mycket hjälp och stöd och en erfaren specialpedagog i särskolan handleder pedagogerna ute i grundskoleklasserna. Eleverna i Fågelforssskolan F-5 samverkar med grundskolans F-2 genom t.ex. en utedag i veckan, i idrott och hälsa och genom besök i F-2 klasserna. Kontakter med 3-5 finns genom en utedag varannan vecka, i elevens val och i idrott och hälsa. I särskolan 6-10 varierar detta utifrån den enskilde elevens önskemål och förutsättningar, oftast i idrott och hälsa och i elevens val. I fritidsverksamheten fungerar integreringen bra. Nio särskoleelever är inskrivna i särskolans fritidsverksamhet på skolan Särskolans fritidshem är en del av B-spårets fritidshem för F-2 och två elever deltar i motsvarande fritidsverksamhet i Glädjens fritids inne i Vaggeryd. Personalen tycker att det egna arbetslaget fungerar mycket bra och personalen utgör ett stöd för varandra. Spännvidden på eleverna är mycket stor, uppger personalen.

Gjorda lektionsbesök vittnade om en lugn och trygg stämning, med ett gott förhållande mellan pedagoger och elever och mellan eleverna. Varierande arbetssätt och arbetsformer kunde iaktas och där eleverna arbetade såväl självständigt som tillsammans med andra.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att skolans pedagogiska arbete till sin helhet är av god kvalitet. Ett förbättringsområde är kvalitetssäkring av betygssättningen. Tid och utrymme för samverkan mellan förskola, skola och fritidsverksamhet bör tillskapas. Återrapportering och återkoppling inom skolan och mellan skolan och gymnasieskolan kan förbättras. Satsningen på en litteraturpedagog, lokala elevvårdsteamets stödmaterial och elevernas möjlighet till flexitid i ett arbetslag, vill inspektionsteamet gärna framhålla som goda exempel. Skolan har inte upprättat åtgärdsprogram för samtliga elever som behöver särskilda stödåtgärder, vilket strider mot grundskoleförordningen.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Ledningsgruppen i rektorsområdet Fågelfors består av en områdeschef/rektor och två rektorer. Fågelforssskolan är egentligen ”tre skolor i skolan” och har två rektorer. Områdeschefen är rektor för F-5, för särskolan och för Fågelfors- och Gullbäckens förskolor. Den andre rektorn är rektor för 6-9 samt för Klevshults förskola och skola. Enligt kvalitetsredovisningen har ledningssituationen i rektorsområdet tidigare varit turbulent, präglad av mycket hög arbetsbelastning, täta byten och bristande kontinuitet.

Den nya områdeschefen tillträdde i januari 2004, och rektorn för 6-9 tillträdde i februari 2004. Områdeschefen, med förskollärarytbildning i botten, har lång erfarenhet som pedagog och skolledare. Rektor för 6-9 är ny som skolledare och har lärarutbildning i botten. Personalen anser att skolledningen i huvudsak redan har hunnit bli tämligen förtrogen med verksamheten och att en ny och stabilare skolledningssituation skänker hopp inför framtiden. Föräldrarna upplever den nya skolledningen som en positiv och stabiliserande faktor efter tidigare turbulenta år. Med undantag för de yngsta eleverna känner eleverna väl till vem som är deras respektive rektor.

Lärarna i 6-9 anser att arbetslagen fungerar självständigt och kontakten mellan de tre arbetslagen är dålig.

Fågelforsskolan har många arbetsplaner på arbetslagsnivå: i F-5 tio stycken, i 6-9 fyra och i särskolan fyra. Arbetsplanerna är en konkretisering av prioriterade områden i kommunens skolplan och rektorsområdets utvecklingsplan och har i huvudsak fokus på värdegrund och hälsa. Arbetsplanerna utvärderas kontinuerligt, alternativt vid varje läsårsslut och resultaten av utvärderingarna utgör ett underlag i skolans kvalitetsredovisning. Arbetsplanerna har inte utarbetats under medverkan av företrädare för eleverna och föräldrarna.

Skolan har delat upp kvalitetsredovisningen i tre dokument, en för vardera F-5, 6-9 och särskolan. De tre dokumenten har en gemensam inledande, sammanfattande helhetsbedömning, gjord av skolledningen. Kvalitetsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningens krav, och grundar sig på arbetslagens självvärderingar utifrån skolplanen. Uppföljningar och utvärderingar av arbetsplanerna tillsammans med elever och föräldrar bildar underlaget för arbetslagens självvärderingar. Personalen i F-5 anser att kvalitetsredovisningen tidigare har varit mycket omfattande men att arbetet i år har fokuserats på ett rimligare antal områden. Bakgrunden är att ett omfattande utvecklingsarbete med kvalitetsarbetet har påbörjats i kommunen och där Skolverkets stödmaterial BRUK nu har introducerats.

Rutinen på skolan vid betygssättningen är att lärarna rapporterar in resultaten till kansliet som vidarebefordrar till förvaltningen. Förvaltningen sammanställer resultaten för alla skolor och gör en komparativ analys med återkoppling till skolorna i november månad. Det pågår ett omfattande analysarbete på central nivå i kommunen, vars resultat sedan redovisas i kommunens kvalitetsredovisning. Vid en granskning av betygskatalogen framkommer att lärarsignaturer saknas i vissa ämnen för vissa klasser. Några rättelser av betyg har gjorts med lärarsignatur. Det finns inget utrymme i betygskatalogen för rektors underskrift.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att ledningen för verksamheten är av god kvalitet och att det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Arbetsplanerna har inte utarbetats under medverkan av företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare, vilket strider mot grundskoleförordningen.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Inte alla elever som är berättigade till modersmålsundervisning får undervisning. Skolan erbjuder sådan genom en förfrågan till hemmet, men har haft svårt att rekrytera lärare. Visst samarbete mellan rektorsområdena finns, t ex gällande anställning av modersmålslärare i kroatiska. Någon kommunal samordning finns inte. Skolan har, i ett informationsmaterial till föräldrar, angivit att eleven är ”berättigad till modersmålsundervisning under förutsättning att skolan har möjlighet att anordna verksamheten.”, en skrivning som saknar författningsstöd. Inspektörsteamet betonar att kommunen är skyldig att anordna sådan undervisning om minst fem elever i kommunen önskar undervisning i språket och det finns lämplig lärare. Skolledningen har nu korrigerat denna skrivning. Se vidare i kommunrapporten.

Inte alla elever som är i behov av undervisning i svenska som andraspråk får detta, då skolan prioriterar de elever som har störst behov. När exempelvis en ny, resurskrävande elev kommer till skolan, styr skolan över lärarresurser till den nye eleven och andra elever blir utan undervisning. 47 elever får undervisning i svenska som andraspråk och behöriga lärare finns på skolan.

Stöd i form av studiehandledning på modersmålet förekommer inte trots att det finns elever som behöver det, förutom i bosniska vilket har tillkommit på modersmålslärarens eget initiativ.

Timplanen för rektorsområde Fågelfors överstiger med gott mått den totalt garanterade undervisningstiden, med förstärkning av samtliga ämnen. Elevens val är utlagt fr.o.m. årskurs 3. Skolans val, data, är utlagt i årskurserna 5 och 7.

Elevens val är organiserad i fyra perioder under läsåret. De valbara alternativen i årskurserna 3-5 består av ett smörgåsbord med företrädesvis praktiskt-estetiska och naturorienterande ämnen/teknik. I årskurserna 6-7 och 8-9 gör eleverna ett ”praktiskt” val på 70 minuter i veckan och ett ”teoretiskt” val på 50 minuter, båda valen utifrån ett rikhaltigt och varierat smörgåsbord. I årskurs 8-9 finns bl.a. golf och jägarskola, som kostar pengar för eleverna, vilket strider mot kraven på avgiftsfri utbildning. Det är inspektörsteamets uppfattning att detta kan leda till att elever med begränsade ekonomiska möjligheter exkluderas från dessa val, vilket inte är i enlighet med värdegrunden i svensk skola. Konfirmationsundervisning erbjudes eleverna i årskurs 8, dels i samarbete med Svenska Kyr-

kan, dels i samarbete med frikyrkorna i Skillingaryd. Konfirmationsundervisning är till sin karaktär konfessionell och strider därför mot läroplanens krav på en icke-konfessionell undervisning.

Eleverna är nöjda med utbud och valmöjligheter.

Skolan upplevs som avgiftsfri av elever och föräldrar. Några föräldrar tycker dock att vissa arbetsinsatser, t.ex. försäljning och insamling till klasskassor, kan kännas tvingande för en del föräldrar. Samtidigt känner föräldrarna tacksamhet för lärare som ställer upp på sin fritid. Detta är en svår balansgång, tycker föräldrarna.

Som språkval erbjuder skolan tyska, franska, svenska/engelska och spanska. Innevarande läsår läser 140 elever tyska, 50 elever franska, 95 elever svenska/engelska och 10 elever spanska. Det är inspektörsteamets uppfattning att skolan behöver analysera elevernas språkval och ägna ett särskilt intresse åt de drygt 30 procent av eleverna som har valt svenska/engelska.

Det finns tydliga rutiner i kommunen för utredning och beslut om mottagande i den obligatoriska särskolan. Föräldrar i särskolan är nöjda med inskrivningsprocessen och möjligheten att påverka.

Föräldrarna är nöjda med hur skolan sköter informationen till hemmet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att inte alla elever som behöver stöd i form av studiehandledning på modersmålet eller svenska som andraspråk får detta, vilket strider mot grundskoleförordningen. Valmöjligheterna för eleverna i elevens val är stora, men det förekommer avgiftsbelagda inslag, vilket strider mot skollagen och läroplanen. Konfirmationsundervisning som elevens val är inte förenligt med läroplanens krav på att undervisningen skall vara icke-konfessionell.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Den pedagogiska personalen har föreskriven kompetens för den utbildning som bedrivs och inspektörsteamet har under inspektionen mött en engagerad och kompetent personal. I stort sett samtliga lärare är behöriga. Skolpsykolog och specialpedagog med inriktning mot tal och språk finns centralt i kommunen. Elever och föräldrar tycker att lärarna i huvudsak är engagerade, kompetenta och har bra kontakt med eleverna.

Rektorsområde Fågelfors har en kompetensutvecklingsplan för läsåret 2004/05, gällande all personal, med mål att skapa en helhetssyn 1-16 år i rektorsområdet. Kompetensutvecklingen skall ske, under ledning av professor Tomas Kroksmark, i form av föreläsningar och diskussioner under fem studiedagar samt några kvällar. Även betygssättningsarbetet ingår i projektet. Enligt kvalitetsre-

dovisningen för år 2003 fanns det fem nätverk för pedagogerna i kommunen: Lyssnarkultur, Mångfald, Portfolio, Problembaserat lärande och Teknik.

Lokaler, läromedel och utrustning bedöms vara ändamålsenlig och tidsenlig.

Enligt kvalitetsredovisningen för år 2003 sker resursfördelningen i samband med tjänstefördelningen till varje arbetslag utifrån de elever och de behov som finns, i nära samverkan med rektorsområdets specialpedagoger. Resursfördelningsprinciper på kommunal nivå upplevs inte som tydliga av skolledningen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att skolans lokaler, utrustning och läromedel är av god kvalitet. I stort sett samtliga lärare är behöriga

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Fågelforsskolan övergripande är av god kvalitet. Skolan präglas av en genomtänkt pedagogisk verksamhet som är av god kvalitet. Elevernas kunskapsresultat är goda och klimatet är gott mellan elever och mellan elever och personal på skolan. Särskolans arbete för att främja ett på skolan inkluderande förhållningssätt, det medvetna elevvårdsarbetet och satsningen på en litteraturpedagog är goda exempel. Den nya skolledningen har på kort tid vunnit den engagerade personalens förtroende, vilket kan bli en avgörande faktor i skolans fortsatta utvecklings- och förändringsarbete.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- information om målen till elever i högre årskurser,
- elevernas delaktighet och inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer,
- elevernas delaktighet i skolans arbete med normer och förhållningssätt och deras kännedom om skolans handlingsprogram mot kränkande behandling,
- föräldrainflytandet,
- analysen av elevernas kunskapsresultat och arbetet för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betygssättning,
- samverkan mellan pedagogerna inom förskolan, skolan och fritidsverksamheten och mellan skolan och gymnasieskolan samt
- att arbetsplaner upprättas i samverkan med företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas:

- Åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever som behöver särskilda stödåtgärder (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Svenska som andraspråk ges inte till alla elever som behöver sådan undervisning (2 kap. 15 § grundskoleförordningen).
- Studiehundledning på modersmålet erbjuds inte för elever som behöver sådan handledning. (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Utbildningen är inte i alla avseenden avgiftsfri (4 kap. 4 § skollagen).

- Konfirmationsundervisning som elevens val är inte förenligt med läroplanens krav på att undervisningen skall vara icke-konfessionell (Läroplan för det obligatoriska skolväsendet m.m., Avsnitt 1).

Datum	Ort
2005-02-25	Lund

Gösta Karlsson
Peter Ekborg